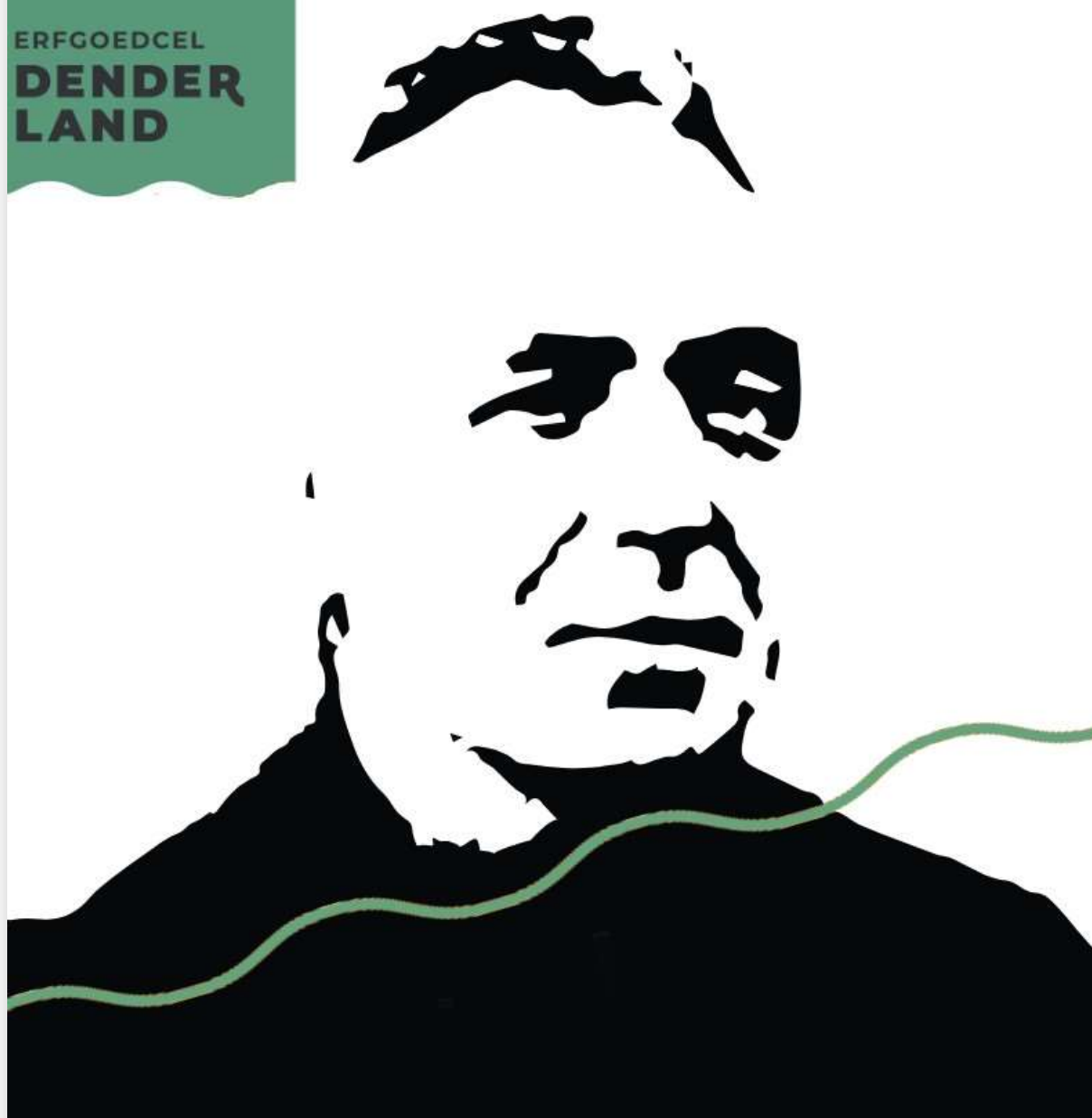

ERFGOEDCEL
**DENDER
LAND**

**DAENS IN DENDERLAND
PROJECTEVALUATIE**

COLOFON

Erfgoedcel Denderland werkte in de periode 2021-2022 een groot regionaal erfgoedproject uit rond het thema 'Daens in Denderland'. Dit project werd in januari 2023 afgerond. Dit evaluatiedocument geeft de korte inhoud van het project weer, alsook enkele bedenkingen ter evaluatie.

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
	A. Erfgoedborden	5
	B. Daens, de podcast.....	6
	C. Daenskrant	6
	D. Educatief pakket	7
	E. DAENSDAG.....	8
3.	EVALUATIE	9
	A. Waarom nog maar eens een project over Daens?	9
	B. Partnerschap.....	9
	C. Timing	9
	D. Uitdagingen.....	9

1. Inleiding

In 2021 startte de Erfgoedcel Denderland het project Daens in Denderland op. De nalatenschap van priester Daens kent immers niet enkel een lokaal belang in steden als Aalst of Ninove, ook in de regio Denderland en ver daarbuiten heeft het daensisme sporen nagelaten. Naast de broers Daens speelden ook talrijke andere figuren uit het Denderland een cruciale rol in de strijd voor betere leef- en werkomstandigheden in de fabrieken én op het platteland.

Ook bij het grote publiek is de figuur van Daens nog steeds een bron van inspiratie. Het boek Pieter Daens van Louis Paul Boon en nog meer de film van Stijn Coninx droegen bij aan de mythevorming rond de priester die opkwam voor de arme arbeiders in Denderland. De succesvolle herneming van de musical Daens door Studio 100 is hier ook een voorbeeld van.

Met dit project zetten we de brede beweging van het daensisme in de kijker en dit in samenwerking met Stad Aalst, gemeente Denderleeuw, gemeente Erpe-Mere, gemeente Haaltert, gemeente Lede en Stad Ninove. Daarnaast is ook het Priester Daensfonds een partner in dit project.

Het daensisme is echter niet enkel het verhaal van priester Adolf Daens en zijn broer, drukker Pieter, noch is het enkel een verhaal van Aalsterse fabrieken. De bakermat van het daensisme en de christendemocratie vinden we immers op het platteland, waar de armoede er niet minder op was. Zo werd de Christene Volkspartij in Okegem (Ninove) opgericht onder impuls van de Roelanders, waarvan de leidende figuren afkomstig waren uit gemeenten als Appelterre-Eichem, Denderhoutem, Denderleeuw en Aspelare. Deze verhalen worden soms wel eens vergeten door de grote bekendheid van priester Daens, maar niet binnen dit project.

2. Acties

A. Erfgoedborden

Samen met het Priester Daensfonds worden deze verhalen op verschillende locaties in Denderland in het straatbeeld gebracht. In 2021 werden in functie hiervan locaties bezocht, organisaties en personen bevraagd, informatie en beeldmateriaal verzameld. Als opstapje naar de fysieke uitrol van de erfgoedborden werden de verschillende daensistische verhalen en weetjes verzameld op de projectwebsite onder de titel **“Daens op de kaart”**. In totaal werden 14 locaties geselecteerd in Haaltert, Denderleeuw en Ninove waarvoor een erfgoedbord ontworpen werd. In het voorjaar van 2022 werden erfgoedborden op deze locaties geplaatst.

Om deze borden feestelijk in te huldigen werden verschillende publieksactiviteiten georganiseerd, zoals een academische zitting met verschillende sprekers bij de inhuldiging van het bord in Denderhoutem, tijdens de jaarlijkse herdenking die in 2022 in Ninove doorging aan de abdijkerk (29/05) en bij verschillende inhuldigingsmomenten in Haaltert.

Daarnaast werden twee geleide fietstochten georganiseerd, om de verschillende erfgoedborden te verbinden. Één tocht trok van Denderleeuw richting Aalst, een andere trok rond Ninove.

Erfgoedbord Daens in Denderland – Denderhoutem. © Jonas De Gendt.

B. Daens, de podcast

In 2021 werd ook de **podcast** opgestart. De erfgoedcel startte een samenwerking op met Wederik De Backer, professioneel podcastmaker die inhoudelijk ook thuis is in het thema. In het voorjaar van 2022 werd de podcast gelanceerd. Het publiek reageerde enthousiast en de podcast werd ook uitgezonden op Radio 1 tijdens het programma Zandman. In totaal konden we rekenen op meer dan 150.000 luisteraars via de verschillende kanalen.

C. Daenskrant

Om het brede verhaal van de daensistische beweging in Denderland te kaderen, werd een krant uitgegeven in oude, "daensistische" stijl. Deze krant, gericht op een volwassen publiek, vond een heel groot publiek, en was al snel aan een tweede druk toe. De krant werd onder meer verspreid via het Priester Daensfonds, tijdens de verschillende publieksmomenten en is permanent beschikbaar in de Daenszaal van 't Gasthuys Stedelijk Museum Aalst.

Naast deze krant werd ook een versie gemaakt vinnen het educatief pakket voor leerlingen van de derde graad lager onderwijs. Zie hieronder.

D. Educatief pakket

Het daensisme is ook vandaag nog actueel, ook al is de hedendaagse maatschappelijke context in niets te vergelijken met die van het einde van de 19e eeuw. Het programma van de Christene Volkspartij heeft nog maar weinig aan relevantie ingeboet als we kijken naar stijgende ongelijkheid, kinderarmoede, discriminatie... In 2021 werd een educatief pakket ontwikkeld met een historische krant op maat van leerlingen van de 3e graad lager onderwijs, waarbij verschillende aspecten van het daensisme aan bod komen. De krant is – in ware *L.P. Boon-stijl* – geschreven vanuit het perspectief van Pieter Daens, die de grote ongelijkheid aan de kaak stelt.

Naast de krant voorziet het educatief pakket in een kleine drukpers, waarmee leerlingen zelf in de klas een eigen daensistisch pamflet kunnen drukken. Voor leerkrachten worden opties geboden om de verschillende thema's uit de historische krant te actualiseren. Daarnaast worden ook buitenschoolse activiteiten rond het daensisme van partners van de erfgoedcel gepromoot. Voorbereiding gebeurde in 2021, lancering van het pakket gebeurde in 2022. De handdrukkers worden regelmatig gebruikt op de lagere scholen in de hele regio. Ook de krantjes vinden afname in verschillende scholen uit de regio en zijn in **2023** aan een herdruk toe.

Krant der daensisten

STRIJDBAAR DENDERLAND

“Slaaf noch bedelaar mag de arbeider zijn, hij moet een vrij en welvarend man wezen.”
Frederik Adolff Daens (1844-1907)

1894. EDITORIAL. WAT EEN SCHANDE!

Die leer, er moet sijt van het Denderland. Het is een schande dat er in ons Denderland gebroet. Terzijde de daren van de fabrieken en pastoriezaren, worden hun arbeiders van jong af aan uitgebuit.

Meer dan twaalf uur per dag werken ze voor een hongertoon. Kinderen jonger dan tien jaar doen zwaar en levensgevaarlijk werk. Gezinnen met acht of negen kinderen wonen in kamers van een kamer groot. De arme boeren hebben het ook veel beter. Ook die werken langere van 's ochtend vroeg tot 's avonds laat op het veld, en voor 'niet' Een hieldkeren! Het is een onmenswaardig bestaan. Een echte schande!

Sinds jaar en dag schreef ik over de miserie van het werkveld en mijn kranten, in Het Land van Leke en de Werken. De Redactie van Nieuw schryven er ook over in hun krant, Nieuw Denderland.

Maar nu is de tijd van gebreken en over te doen dus enkel schone schied te schrijven. Samen met mijn broer, pastorie Adolff Daens, gaan wij over tot actie! In deze speciale editie lees je alles over onze tijd!

Pieter Daens

De pastorie van het dorpje Denderland in de 19e eeuw

Schied van Denderland - La Place Daens

Pieter Daens, denderland, uitgever en journalist in Denderland. De pastorie van de heren van de pastorie in Denderland. De pastorie van de heren van de pastorie in Denderland.

E. DAENSDAG

Om het project in schoonheid af te sluiten werd een Daensdag in samenwerking met 't Gasthuys Stedelijk Museum georganiseerd op 15 januari **2023**. Er werd een programma voor jong en oud uitgewerkt: de allerkleinsten konden genieten van een poppentheater rond de figuur van Priester Daens, er werd een workshop drukken met de handdrukkers uit het educatieve pakket gegeven, naast een demonstratie op het weefgetouw konden kinderen ook zelf aan de slag met weefgetouwtjes, BLIK SOEP zorgde voor de filosofische kant door samen soep te maken en een blik te werpen op een betere toekomst en de stadsgidsen stonden klaar om de bezoekers van de expo DNAalst van 't Gasthuys Stedelijk Museum Aalst in een daensistische sfeer onder te dompelen. 's Avonds werd de film Daens getoond in cc De Werf, met een nabespreking door Stijn Coninx.

Daensdag – 15/01/2023. © Gert Swillens

3. EVALUATIE

A. Waarom nog maar eens een project over Daens?

De insteek van het project was bij voorbaat breder dan enkel het verhaal van priester Daens en zijn broer. De gebroeders Daens waren dan wel het gezicht van de beweging, het daensisme in de Denderstreek was veel meer: ook in Ninove, Denderleeuw en Haaltert stond het daensisme sterk. Meer nog, de beweging van hervormingsgezinde 'christendemocraten' ontstond niet in Aalst, maar wel in Okegem (Ninove) onder impuls van de beweging van de Roelanders. Daarnaast overstijgt het thema 'Daens' ook het lokale niveau en is het een Vlaams relevant thema. Dit merken we ook aan de publieksinteresse (luistercijfers podcast, oplage Daenskrant, deelname aan activiteiten...).

B. Partnerschap

Om dit bredere verhaal naar een breed, regionaal publiek te brengen werd van bij het begin een partnerschap aangegaan met het Priester Daensfonds. Via deze organisatie konden we ook rekenen op ruimere financiering, bijvoorbeeld voor de 14 erfgoedborden in de regio die integraal door het Priester Daensfonds werden betaald. Dit gaf de erfgoedcel ruimere mogelijkheden om te investeren in o.a. de podcast, de Daenskrant en het educatief pakket. Anderzijds dient er bij dergelijk partnerschap ook rekening gehouden worden met de ambities van de partner (in dit geval het uitwerken en plaatsen van erfgoedborden in de regio), iets wat normaal gezien niet in de scope van het project zat.

De samenwerking verliep echter goed aangezien de doelstellingen compatibel waren. Het project bleek een meerwaarde voor beide organisaties. In Daens Vandaag, het magazine van het Priester Daensfonds, werd dan ook mooi aandacht gegeven aan het hele project.

Ook het aanbod van andere partners werd in de kijker gezet, zoals de Daens-wandelingen die aangeboden worden door Visit-Aalst en de Daenszaal in 't Gasthuys Stedelijk Museum Aalst.

C. Timing

Het project liep nog ten dele onder corona-maatregelen. Hierdoor was het eerste projectjaar minder gericht op publieksbeleving en – evenementen, maar eerder op inhoudelijke voorbereiding en andere media. De podcast bleek hierbij een schot in de roos.

D. Uitdagingen

Het **educatief pakket** kende aanvankelijk een trage start. Slechts enkele scholen maakten er gebruik van. De feedback van de scholen was heel erg positief, maar de drempel blijkt toch groot, ondanks dat we ter plaatse gaan voor een korte uitleg. Sinds de lancering (en na het einde van het project) blijven we het educatief pakket aanbieden en merken we een

stijgende interesse. Momenteel wordt het pakket meer uitgeleend en gebruikt dan tijdens de projectperiode.

Het plaatsen van **erfgoedborden** houdt ook in dat deze het nodige onderhoud vergen na verloop van tijd. In de toekomst moet in de gaten gehouden worden (door oa de verschillende gemeentelijke diensten), of de borden de tand des tijds doorstaan. De borden zijn 'eigendom' van het Priester Daensfonds maar staan op openbaar domein van de gemeenten. In de toekomst zal de erfgoedcel naar alle waarschijnlijkheid vragen krijgen i.v.m. onderhoud.

Samenwerken met partners houdt ook in dat verwachtingen van beide partners moeten gemanaged worden. Zo was (en is) het de ambitie van het Priester Daensfonds om de verschillende erfgoedborden in de regio met elkaar te verbinden aan de hand van permanente fietslussen. Dit product (eerder een toeristisch product) viel uit de scope van het project van de erfgoedcel. In de plaats werden er wel geleide fietstochten georganiseerd met een gids. Na afloop van het project ondersteunen we het Priester Daensfonds wel in het verder uitwerken van deze fietsroutes, maar we zijn hier geen trekker in (lancering is gepland in 2024).

Wat betreft de **podcast** werd ter kennisdeling een apart evaluatiedocument opgesteld op vraag van andere erfgoedcellen die ook met het medium aan de slag zijn. Zowel de podcast over carnaval als deze over Daens worden uitvoerig besproken, die [PODCASTS_ERFGOEDCEL_DENDERLAND.pdf](#).

De geschiedenis van het daensisme is ook een **politieke geschiedenis**, dewelke gevoelig kan liggen. Inhoudelijk lag de focus van het project op de beginperiode van het daensisme, dus op het verhaal van het ontstaan van de partij aan het eind van de 19^e eeuw en de strijd tegen grote sociale ongelijkheid in die tijd. In de krant en podcast komen echter ook de donkere pagina's uit de geschiedenis van de daensistische beweging aan bod, voornamelijk dank in de periode na de dood van de gebroeders Daens. Het is een uitdaging om het activisme tijdens de Eerste Wereldoorlog en de collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog van een deel van de daensistische beweging (of althans de erfgenamen ervan) te behandelen in een publieksgericht project. Eerder dan deze thema's te vermijden (of ons te beperken tot de periode voor de dood van bv. Pieter Daens), hebben we ervoor gekozen deze thema's toch aan bod te laten komen, zonder dat deze zaken het hoofdthema van het project zouden worden.

Duurzaamheid bij tijdelijke projecten is altijd een zoektocht, maar uit dit project zijn enkele producten ontstaan die permanent in het aanbod blijven én waar er blijvend interesse in is. Hierbij denken we aan de podcast, de Daenskranten waar nog steeds vraag naar is en het educatief pakket, dat momenteel (in schooljaar 2023 – 2024) meer uitgeleend wordt dan tijdens de projectperiode.

Meer weten? Check erfgoedceldenderland.be/daens

